

EKSAMENSOPPGAVER SOS1001: SAMFUNNSTEORI (VÅREN 2016)
SENSORVEILEDNING

Gjennom sine besvarelser skal studentene vise i hvilken grad de har ervervet seg kompetansen som er beskrevet i fagets kunnskap- og ferdighetsmål.

Kunnskapsmål:

- 1: Kjennskap til den sosiologiske faghistorien; hvordan faget oppstod og har utviklet seg, og hva som er fagets posisjon i dag, både i et norsk og internasjonalt perspektiv.
- 2: Kjennskap til de viktigste klassiske/moderne teoriene og perspektivene
- 3: Kjennskap til ulike måter å kategorisere sosiologiske perspektiver og teori.
- 4: Kjennskap til særtrekk ved det norske sosiologifaget.

Ferdighetsmål:

- 1: Kunne plassere sosiologiske arbeider i en faghistorisk og en perspektivkontekst.
- 2: Kunne sammenfatte sentrale sosiologiske teoretiske bidrag, både skriftlig og muntlig.
- 3: Kunne anvende ulike sosiologiske perspektiver i egne analyser av den samtidige samfunnsstrukturen og samfunnsendringer.
- 4: Vise evne til kritisk refleksjon over teorier om samfunnsendring og samfunnsstruktur.

Opgavesettet er laget med tanke på å gi studentene anledning til å vise frem sin kompetanse på flest mulig av disse målene, jf. tabellen nedenfor.

	1 (Klassikere.../Aakvaags)	2 (Merkestein)	3 (Habitus)
K1		(X)	
K2	X		X
K3	X		
K4		(X)	
F1	X		
F2	(X)	X	
F3		X	X
F4		X	X

Generelt skal studenter som viser kunnskaper og ferdigheter på alle disse punktene, ut fra en helhetsvurdering, premieres.

Studenter som bare har besvart én oppgave (dvs. til bedre enn F-karakter) skal ha F (stryk) som samlet karakter. Selv om én av oppgavene er ubesvart, kan studenten få ståkarakter, men skal da ikke ha bedre karakter enn C. Kunnskapsmål 1 (faghistorie) og 4 (norsk sosiologi) fanges opp relativt svakt i dette oppgavesettet, og studenter som likevel greier å formidle gode kunnskaper her (f.eks. gjennom oppgave 2) skal premieres.

På et generelt grunnlag skal besvarelser som skårer høyt på følgende belønnes med god karakter:

- * Evne til å trekke inn forskjellige deler av pensum, også der det ikke er eksplisitt bedt om i oppgaven.
- * Evne til å bruke gode eksempler, på et selvstendig grunnlag
- * Evne til selvstendig, kritiske drøfting (jf. F4 over)

Merk ellers at oppgavesettet stiller store krav til disponering av tiden, og dermed også til studentenes oversikt og fortrolighet med sosiologisk teori – og ikke minst evne til å presentere sine kunnskaper og ferdigheter kortfattet og konsist. Studenter som greier dette bør premieres.

I oppgaveteksten gjøres det rede for at oppgave 1, 2 og 3 teller likt (33,3 %) i karaktervurderingen.

Husk ellers at de fleste studentene er andresemesters sosiologistudenter og startet sine studier høsten 2015. De fleste (ikke alle) skal ha tatt kursene SOS1000 (Innføring i sosiologi) og SOS1016 (Sosiologi og samfunn), men har ellers ingen sosiologiske studieerfaringer. Man må ta høyde for dette når man vurderer nivået til studentenes prestasjoner.

Under følger noen kommentarer/stikkord til de enkelte oppgavene (oppgavetekstene er merket ut i blå skrift).

Oppgave 1:

Diskuter likheter og ulikheter i arbeidene til to av følgende fire sosiologiske klassikere. Bruk G. Aakvaags seks begrepspar i besvarelsen (jf. pensumartikkel).

- a) Karl Marx
- b) Emile Durkheim
- c) Max Weber
- d) Georg Simmel

Opgaven ber studenten aktivt sammenligne to klassikere. Det krever for det første at man kjenner til klassikernes teorier og kan presentere disse presist og kortfattet. Det mest sentrale er likevel om studentene greier å *sammenligne* de valgte klassikerne. Her er det selvsagt flere mulige fremgangsmåter. Studentene kan både diskutere mer empiriske aspekter ved klassikernes teorier (f.eks. deres beskrivelser av moderniteten), sentrale begreper, eller også drøfte deres mer vitenskapsteoretiske ståsteder.

Opgaven krever videre at studentene bruker Aakvaags seks begrepspar, og det er dermed en forutsetning at de også kjenner til og greier å gi presise fremstillinger av disse – her kort oppsummert:

- 1: Kausal forrang: Aktør – struktur?
- 2: Analysenivå: Mikro – makro?
- 3: Menneskesyn: Kreativt – forutsigbart?
- 4: Handlingsmotiver: Verdier – nytte?
- 5: Sosiale relasjoner: Konsensus – konflikt?
- 6: Sosiale prosesser: Stabilitet – endring?

Det er ingen videre fasitsvar på denne oppgaven. Det viktigste er at studentene viser fortrolighet både med klassikerne de velger og Aakvaags begrepspar, og at de evner å koble disse elementene – dvs. at de lykkes med å kategorisere klassikerne og deres teorier.

Oppgave 2:

Ta utgangspunkt i én av tekstene i Merkesteiner i norsk sosiologi (Næss og Pedersen red. 2012). Gi først et kort sammendrag av tekstens mest sentrale innhold. Gi deretter en redegjørelse for hvorvidt teksten er sosiologisk relevant i dagens samfunn.

Opgaven er todelt. Først skal man gi en redegjørelse for én av tekstene i Merkestein-boka, som var pensum og ble grundig gjennomgått på forelesning. Mange studenter vil trolig ha brukt Brox' tekst,

som ble brukt som eksempel på forelesningene. Det viktigste her at de greier å gi et godt sammendrag av den valgte teksten (jf. Kunnskapsmål 2).

I oppgavens andre del skal de diskutere tekstens sosiologiske relevans. For mange vil dette være mer krevende, og presentasjonene vil her trolig sprike betydelig. Mange studenter vil kort diskutere om den valgte tekstens empiriske bidrag fortsatt er relevant, f.eks. ta utgangspunkt i at omsorgsarbeid fortsatt er et sentralt tema i dagens norske velferdsstat (jf. Wærness-artikkelen). Gode besvarelsene vil også kunne diskutere tekstens relevans på et mer teoretisk nivå, f.eks. om begreper/perspektiver fortsatt er relevante i studier av det norske samfunnet.

Merk ellers at noen av Merkestein-tekstene for studentene synes mer krevende enn andre, ettersom de er begrepsorienterte heller enn empiriorienterte, f.eks. Østerbergs tekst om Durkheim eller Hernes' maktanalyse.

Noen svake studenter har trolig ikke lest Merkestein-boka, og de har dermed ikke vært i stand til å gi en redegjørelse av noen som helst tekst. De har da ikke besvart oppgaven, og skal vurderes til F på denne deloppgaven. Disse skal ikke ha bedre karakter enn C som samlet karakter på eksamen (jf. ovenfor).

Oppgave 3:

Presenter Bourdieus habitus-begrep. Gi eksempler på hvordan det kan brukes i analyser av samfunnsfenomener i vår tid. Diskuter begrepets fruktbarhet.

Denne oppgaven er tredelt. Først skal Bourdieus habitus-begrep presenteres. Her er det vesentlig å få frem at habitusbegrepet forsøker å forene aktør- og strukturperspektivene: man ser individene som handlende aktører og som påvirket av strukturelle aspekter. Dette kan utlegges på flere måter, og besvarelsene vil trolig variere både i begrepsvalg og presisjon i fremstillingen. Det er fint om studentene i besvarelsen knytter an til andre av Bourdieus begreper, f.eks. kapitalbegrepene, sosiale felt, sosial ulikhet, etc.). Gode studenter vil også knytte presentasjonen an til Bourdieus vitenskapsteoretiske posisjon/prosjekt (f.eks. konstruksjonisme/realisme og andre synteser). Noen studenter vil også trekke linjer til andre relevante deler av pensum, f.eks. Giddens' strukturasjonsteori.

Deretter skal studentene demonstrere at de forstår begrepet ved hjelp av egne eksempler. Her er det selvsagt flere alternativer. Det viktigste her er å vurdere om studenten faktisk forstår Bourdieus begreper og klarer å nyttiggjøre seg av dem.

Til sist skal studentene videre begrepets "fruktbarhet", og de tvinges dermed inn i en mer aktiv posisjon (fra gjengivelse til vurdering av pensum). Det viktigste her er studenten har evne til «kritisk refleksjon over teorier om samfunnsendring og samfunnsstruktur» (jf. det fjerde ferdighetsmålet).

(Merk at noen studenter under eksamen spurte om hva som ligger i begrepet "fruktbarhet", som de var ukjente med i den sosiologiske konteksten.)